

Dinî Araştırmalar, Eylül - Aralık 1998, c. 1, s. 2

Kitap Tanıtımı

XVIII-XX. Yüzyıl Başında Tatar Rûhânî Edebiyatı

Cemil Gabdülhakoviç Zeynullin

Magarif Neşriyatı, Kazan 1998, 207 s. (ISBN: 5-7761-0462-9)

Kazan Devlet Üniversitesi'nde görev yapan Cemil Zeynullin'in bu eseri, müslüman Tatar Türkleri arasında yaygın olan tercüme ve telif dinî edebiyat ve bu dinî edebiyatın dili ile Tatar Türkçesine tercüme edilme prensipleri üzerine yapılmış bibliyografik ağırlıklı bir çalışmadır. Eserde; XVIII. yüzyıl başlarından XX. yüzyıl başlarına kadar Kur'an tefsirleri, hadis kitapları, dini vaaz, öğüt ve nasihat içerikli kitaplar üzerinde durulmuş ve bunların tercümelelerinden örnekler verilmiştir.

Yazar, Türk-Tatar dinî edebiyatının, halkın bütün ihtiyaçlarına bir cevap niteliği taşıdığı için, aynı zamanda halk edebiyatı kapsamına da girdiğini ifade etmekte ve o dönemde yazılan veya tercüme edilen eserlerin sadece dini emir ve nehiyleri taşımadığını söylemektedir. XX. asır başına kadar yazılan metinlerde dini konular, fen, sanat, edebiyat... vb. konuları birbirinden ayırmanın mümkün olmadığını belirten Zeynullin, dini edebiyat ve dünyevi edebiyat ayırımının da olamayacağını beyan etmektedir. Ancak o, bu metinlerin ağırlıklı olarak ilahiyat konularını işlediğini de zikretmektedir. Zeynullin'in önemle üzerinde durduğu bir nokta da, sözkonusu dini edebiyatın 1552'den itibaren Rus esaretinde yaşayan Türk-Tatar kavminin manevi direniş kaynağı görevini görmüş olmasıdır.

Zeynullin çalışmasını iki bölümde ele almaktadır. Birinci bölümde dinî edebiyatın ihtiva ettiği çerçeve çizilmekte ve Tatarlar arasında yaygın olan Arapça, Türkçe (Tatarca) Kur'an tefsirlerinden, hadis kitaplarından ve ilahiyat konularını içeren diğer el yazma ve basma eserlerden bahsedilmektedir. Burada en

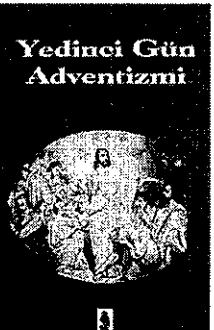
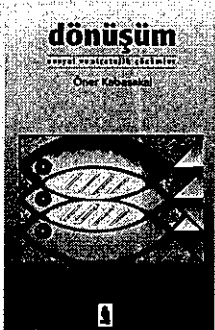
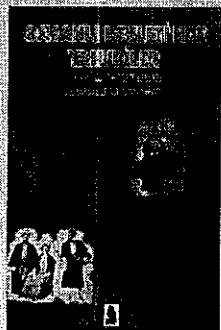
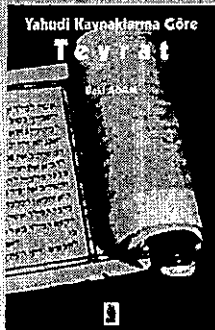
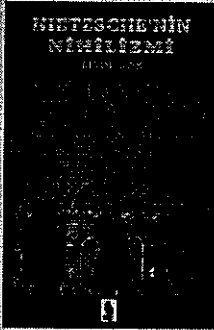
ilgi çekici kısım Türk-Tatar dini edebiyatının dil özellikleri ve tercüme prensip-leri üzerinde durulmaktadır. Bununla ilgili olarak; "*Tefsir-i Nu'manî*", "*el-İtkan fî Tercemeti'l-Kur'an*", "*Teshilü'l-Beyan fî tefsiri'l-Kur'an*" "*Heftiyek Tefsiri*"... gibi Türk-Tatar dilindeki tefsirler örneklerle tanıtılmakta ve incelenmektedir. Yine aynı dilde yazılmış olana "*Min bir Hadis-i Şerif Şerhi*" (M. Arif, Şerh. Abdürresid İbrahim, Kazan 1907)", "*Cevamiu'l-Kelim* (Rızaeddin Fahreddin, Kazan 1916)"... gibi hadis kitaplarına da yer veren Zeynullin, vaaz ve nasihat içerikli kitaplara da bahis ayırmıştır. Bu cümleden olarak; Yazıcıoğlu Ahmet Bican'ın "*Envârü'l-Aşıkîn* (Kazan 1904)"i, Ebulleys Semerkandî'nin "*Tenbîhü'l-Gafilin Tercümesi* (Kazan 1902)"i, "*Muhtasarü'l-Kuduri*", "*Altıparmak*", "*Aynü'l-İlim*"... gibi eserler, örnekler verilmek suretiyle, zikredilmektedir. Zeynullin, çalışmasının sonunda 114 suresinin kısa kısa tanıtımlarına yer vermiştir.

Türk-Tatar dini edebiyatı hakkındaki bu çalışma, günümüz Türk-Tatar düşüncesi için olduğu kadar genel Türk düşüncesi açısından da oldukça önemlidir. Bilhassa 70 yıllık komünist dönemin yaralarını sarmaya çalışan bölgenin ilmi hayatı açısından toparlayıcı ve bilgilendirici kıymetli bir çalışma hüviyetindedir. Yazarın şu ifadeleri de bunu haklı kılmaktadır:

“Ruhani (dini) edebiyat Tatar insanının hayatında büyük yer tutmuş ve onun manevi hayatını temin etmiştir. Çünkü o, doğduğu andan son nefesini verinceye kadar dinî edebiyat muhitinde olmuştur: Yeni dünyaya gelmiş çocuğa isim verme töreni, sünnet, nikah, son yolculuğuna uğurlandığında cenaze merasimlerinin tamamı dini hükümlere bağlı olarak yapılmıştır. Bugün de kendisini müslüman hisseden Tatar insanı bu merasimlere ihtiramla bakıyor, bu merasimleri elinden geldiği kadar yapmaya çalışıyor... Malum ki, ilahiyatsız medeniyetin temeli sağlam değildir. Bunun delili olarak ibareler (bunu anlamak için) yeterlidir. Tatar edebiyatının meşhur temsilcileri dini edebiyatı her zaman göz önünde tutmuşlardır. Bunu "Kul Ali"den başlayıp, Abdullah Tukay'a kadarki dönemde meydana çıkan eserlerde açıkça görmek mümkündür..." (s. 153).

*İbrahim Maraş**

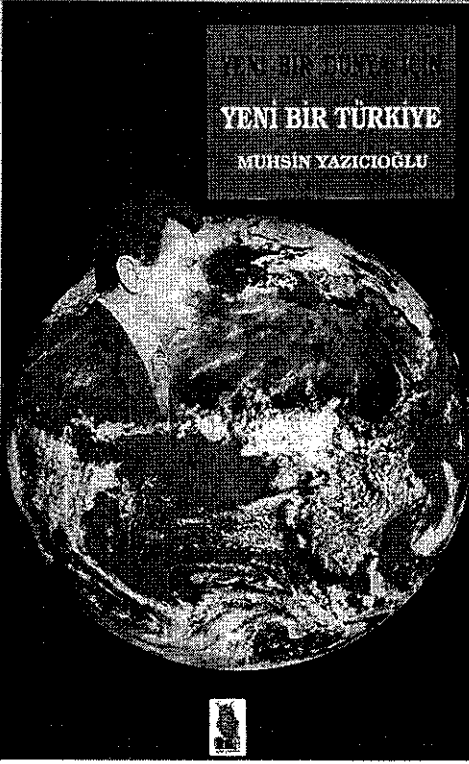
* Ankara üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Felsefesi Anabilim dalı

Okum

seba yayınları
K. Karabekir Cad. 85/28-80
Tel: 342 47 13 Ulus-ANKARA

seba'yla
kitap
dünyasının
farkına
varım...

seba yayınları
K. Karabekir Cad. 85/28-80
Tel: 342 17 13 Ulus-ANKARA

turkuaz

Elektronik Haberleşme
Sistemleri Sanayi ve
Dış Ticaret Ltd. Şti.

*Cep telefonu ve
aksesuarları ile hizmetinizdeyiz.*

Atatürk Bulvarı Engürü Pasajı 107/36 Kızılay 06650 ANKARA
Tel: (90.312) 419 43 88 - 419 06 01 • Faks: (90.312) 418 66 57

Türk iş dünyasındaki önemli gelişmelerin özet:

Bu simge, Türkiye ekonomisinde yeni bir atılım dönemi başlatan Kombassan Holding'in simgesi. Ülke insanının atıl duran birikimlerini ekonomiye kazandıran Kombassan Holding, bugün tabana yayılmış güçlü sermaye yapısı, 100'ü aşkın fabrika ve kuruluşu, onbinlerce ortağı ve çalışanıyla Türkiye'nin en büyük holdinglerinden biri.

Kağıt, inşaat ve yapı malzemeleri, makine ve otomotiv sanayii, deri ve tekstil, gıda, havayolları, turizm ve iletişim faaliyet gösterdiği başlıca sektörler. Kombassan Holding markaları, sektörlerinin en büyük pazar payına sahip markaları arasında. Orta Doğu, ABD, Kanada, Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere dünya pazarlarında...

Yurt dışı yatırımlarıyla giderek uluslararası bir güce dönüşen

Kombassan Holding, 2000'li yılların; ekonomide güçlü,

teknolojide ileri, uluslararası arenada saygın

Türkiye idealini gerçekleştirmek için çalışıyor.

KOMBASSAN
H O L D I N G

